

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (nionde avdelningen)

den 18 januari 2024*

”Begäran om förhandsavgörande – Direktiv 93/13/EEG – Oskäligen villkor i konsumentavtal – Artikel 3.1 – Artikel 6.1 – Artikel 7.1 – Artikel 8 – Exekutionstitel som har vunnit laga kraft – Domstolens behörighet att ex officio pröva huruvida ett villkor eventuellt är oskäligt inom ramen för en prövning av ett verkställighetsförfarande – Nationell förteckning över allmänna avtalsvillkor som befunnits vara rättsstridiga – Avtalsvillkor som genom sin lydelse skiljer sig från villkor som registrerats i denna förteckning, men som har samma räckvidd och verkningar”

I mål C-531/22,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie (Distriktsdomstolen för centrala Warszawa, första tvistemålsavdelningen, Polen) genom beslut av den 5 juli 2022, som inkom till domstolen den 9 augusti 2022, i målet

Getin Noble Bank SA,

TF,

C2,

PI

mot

TL,

ytterligare deltagare i rättegången:

EOS,

Zakład Ubezpieczeń Społecznych,

MG,

Komornik Sądowy AC,

meddelar

* Rättegångsspråk: polska.

DOMSTOLEN (nionde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden O. Spineanu-Matei, samt domarna S. Rodin (referent) och L.S. Rossi,

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 13 september 2023,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Getin Noble Bank SA, genom M.Ł. Hejmej, M. Przygodzka, A. Szcześniak, J. Szewczak, Ł. Żak, advokaci, och M. Pugowski, aplikant radcowski,
- TF, genom M. Czugan, M. Jaroch-Konwent, W. Kołosz, A. Pakos och K. Zawadzanko, radcowie prawni,
- Polens regering, genom B. Majczyna, M. Kozak och S. Żyrek, samtliga i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom U. Małecka och N. Ruiz García, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målen utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 3.1, 6.1, 7.1, 7.2 och 8 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 21.4.1993, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169), artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan), principerna om rättssäkerhet, effektivitet, proportionalitet och rättskraft samt rätten att yttra sig.
- 2 Begäran har framställts i ett verkställighetsförfarande mellan, å ena sidan, de fyra borgenärerna Getin Noble Bank SA, TF, C2 och PI, och, å andra sidan, deras gäldenär TL, angående ett betalningsföreläggande som utfärdats mot TL.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I artikel 3.1 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”Ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling skall anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten.”

- 4 I artikel 4.1 i samma direktiv föreskrivs följande:

”Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 7 skall frågan om ett avtalsvillkor är oskäligt bedömas med beaktande av vilken typ av varor eller tjänster som avtalet avser och med hänsyn tagen, vid tiden för avtalets ingående, till alla omständigheter i samband med att avtalet ingicks samt till alla övriga villkor i avtalet eller något annat avtal som det är beroende av.”

- 5 I artikel 6.1 i direktivet föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall föreskriva att oskäligen villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäligen villkoren.”

- 6 I artikel 7.1 och 7.2 i direktivet föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäligen villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.

2. De medel som avses i punkt 1 skall omfatta bestämmelser om att personer eller organisationer, som enligt nationell rätt har ett berättigat intresse att skydda konsumenter, får inleda ett ärende enligt nationell lagstiftning vid domstolar eller behöriga administrativa myndigheter, för att dessa skall avgöra om avtalsvillkor som utformats för allmänt bruk är oskäligen och använda lämpliga och effektiva medel för att förhindra framtida bruk av sådana villkor.”

- 7 I artikel 8 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”För att säkerställa bästa möjliga skydd för konsumenten får medlemsstaterna, inom det område som omfattas av detta direktiv, anta eller behålla strängare bestämmelser som är förenliga med fördraget.”

Polsk rätt

- 8 I artikel 189 i Ustawa - Kodeks postępowania cywilnego (civilprocesslag) av den 17 november 1964 (Dz. U. av år 1964, nr 43, position 296), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet (nedan kallad civilprocesslagen) föreskrivs följande:

”En käreande får väcka talan vid domstol om fastställelse av att ett rättsförhållande eller en rättighet föreligger eller inte föreligger, under förutsättning att käreanden har ett berättigat intresse av att få saken prövad.”

9 I artikel 505³² § 1 i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”Käranden ska i sin ansökan ange vilken bevisning som åberopas till stöd för talan. Bevisningen ska inte bifogas ansökan.”

10 I artikel 758 i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”Distriktsdomstolar och förrättningsmän som är knutna till dessa domstolar är behöriga att besluta om verkställighet.”

11 I artikel 804 § 1 i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”Den verkställande myndigheten är inte behörig att pröva om det anspråk som är föremål för en exekutionstitel är välgrundat eller verkställbart.”

12 I artikel 840 § 1 i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”Gäldenären kan genom att överklaga begära att exekutionstiteln helt eller delvis ska upphävas eller att dess verkställighet ska begränsas om

- 1) gäldenären bestrider de omständigheter som ligger till grund för verkställighetsförklaringen, och särskilt när denne bestrider att det föreligger en skyldighet som fastställts i en enkel exekutionstitel som inte är ett domstolsavgörande eller när denne bestrider överföringen av en skyldighet trots att det finns en formell handling som intygar detta,
- 2) en omständighet inträffar, efter det att en enkel exekutionstitel har utfärdats, som medför att skyldigheten upphör eller att det är omöjligt att uppfylla den. Om exekutionstiteln är ett domstolsavgörande kan gäldenären även grunda sitt överklagande på omständigheter som inträffat efter det att förhandlingen avslutats, invändningen om verkställighet av förpliktelsen, när åberopandet av den invändningen i det aktuella målet inte kunde tas upp till sakprövning *ex lege*, och på invändningen om kvittning. ...”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

13 Den 9 januari 2006 ingick konsumenten TL ett kreditavtal med Getin Noble Bank för perioden den 9 januari 2009 till den 16 januari 2016, uttryckt i polska zloty (PLN), indexerat mot schweiziska franc (CHF) och motsvarande 15 645,27 CHF (cirka 16 270 EUR) i polska zloty. Enligt detta kreditavtal omvandlades det kreditbelopp som Getin Noble Bank beviljat, vid den tidpunkt då kreditavtalet ingicks, på grundval av köpkursen för den aktuella indexeringsvalutan, vilken noterats i bankens utländska valutakurstabell. Återbetalningen av alla skulder skulle således ske i polska zloty efter omräkning av denna skuld uttryckt i indexeringsvalutan, på grundval av den säljkurs som gällde vid tidpunkten för betalningen till banken.

14 Den 13 maj 2008 ingick TL ett annat kreditavtal med samma bank i polska zloty indexerat till schweiziska franc, vilket motsvarade 36 299,30 CHF (cirka 37 740 EUR) i polska zloty för en period på 120 månader. I detta andra kreditavtal återgavs i huvudsak samma avtalsvillkor som i det i föregående punkt nämnda kreditavtalet.

- 15 Getin Noble Bank gjorde gällande att TL brustit i sina betalningar och sade upp dessa båda kreditavtal samt väckte talan mot TL vid Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie (Distriktsdomstolen för västra Lublin, Polen) den 28 december respektive den 3 juni 2016 genom ett elektroniskt betalningsföreläggande. Getin Noble Bank yrkade att TL skulle förpliktas att betala de belopp som skulle erläggas enligt nämnda kreditavtal, jämte ränta och avgifter.
- 16 Till stöd för sina yrkanden åberopade Getin Noble Bank de kreditavtal som bolaget hade ingått med TL, utan att kunna bifoga dem till talan, på grund av att de processuella bestämmelserna om elektroniska betalningsförelägganden i artikel 505³² § 1 i civilprocesslagen och de tekniska egenskaperna hos systemet för hantering av ärenden inte gör det möjligt att lägga fram någon bevisning. Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie (Distriktsdomstolen för västra Lublin, Polen) hade således varken behörighet eller någon teknisk möjlighet att kräva att Getin Noble Bank skulle inge dessa kreditavtal.
- 17 Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie (Distriktsdomstolen för västra Lublin) utfärdade två betalningsförelägganden som TL inte har bestritt. Dessa två förelägganden vann således laga kraft innan beslutet om verkställighet antogs. Detta innebar att ett verkställighetsförfarande avseende en fastighet som TL ägde kunde inledas, vilket leddes av en förrättningsman under överinseende av Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie (Distriktsdomstolen för centrala Warszawa, första tvistemålsavdelningen, Polen), som är den hänskjutande domstolen.
- 18 Inom ramen för detta verkställighetsförfarande var den hänskjutande domstolen således den första nationella domstol vid vilken de kreditavtal som är aktuella i det nationella målet ingavs som bevisning.
- 19 Efter en prövning av innehållet i dessa kreditavtal uttryckte den hänskjutande domstolen tvivel om avtalens giltighet, med beaktande av att de omräkningsklausuler som avtalen innehöll eventuellt var oskäligen, utan vilka avtalen inte skulle kunna verkställas och skulle anses vara ogiltiga.
- 20 Den hänskjutande domstolen anser att det nationella målet väcker frågan om prövning ex officio av huruvida villkoren i konsumentavtal, på grundval av vilka ett verkställighetsförfarande inletts, är oskäligen. Denna frågeställning är analog med den som var aktuell i de mål som avgjordes genom dom av den 17 maj 2022, SPV Project 1503 m.fl. (C-693/19 och C-831/19, EU:C:2022:395), och dom av den 17 maj 2022, Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394).
- 21 Den hänskjutande domstolen har påpekat att TL inte har bestritt de betalningsförelägganden som avses ovan i punkt 17 och följaktligen inte längre förfogar över något rättsmedel som i praktiken gör det möjligt för TL att bestrida de anspråk som följer av dessa betalningsförelägganden. En invändning mot en exekutionstitel som utgörs av ett domstolsavgörande kan, enligt artikel 840 § 1 led 1 i civilprocesslagen, inte utgöra grund för att bestrida att det anspråk som denna exekutionstitel avser är välgrundat. Den omständigheten att en gäldenär väcker talan om ogiltigförklaring av ett avtal, eller fastställelse av att oskäligen villkor i detta avtal inte kan göras gällande, ändrar vidare inte gäldenärens situation i praktiken, eftersom en sådan talan enligt artikel 189 i civilprocesslagen inte kan leda till att ett slutligt betalningsföreläggande upphävs. Enligt artikel 365 § 1 i civilprocesslagen är nämligen en lagakraftvunnen dom – inbegripet en dom varigenom ett betalningsföreläggande utfärdas inom ramen för ett elektroniskt förfarande för betalningsförelägganden – bindande för alla domstolar.

- 22 För det fall den hänskjutande domstolen enligt unionsrätten är skyldig att ex officio pröva huruvida villkoren i de aktuella kreditavtalen eventuellt är oskäligen, vill den domstolen få klarhet i huruvida artikel 7.1 i direktiv 93/13 samt principerna om effektivitet, proportionalitet och rättssäkerhet ska tolkas så, att de gör det möjligt att – bland annat när den berörda konsumenten inte gör gällande sina rättigheter enligt detta direktiv – utsträcka verkningarna av att ett avtalsvillkor införts i den polska förteckningen över allmänna avtalsvillkor som befunnits vara rättsstridiga (nedan kallad den nationella förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor) till att omfatta en näringsidkare som inte var part i det förfarande som ledde fram till registreringen.
- 23 Genom en jämförelse av innehållet i de avtalsvillkor som är aktuella i det nationella målet med innehållet i de avtalsvillkor som tillämpats av andra banker än Getin Noble Bank och som har införts i den nationella förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor, kan det konstateras att det finns betydande likheter mellan dessa villkor, på så sätt att de har samma räckvidd och får samma verkningar för konsumenterna.
- 24 Den hänskjutande domstolen anser att det, enligt den rättspraxis som följer av domen av den 21 december 2016, *Biuro podróży "Partner"* (C-119/15, EU:C:2016:987), inte finns något som hindrar att verkningarna av att ett visst villkor tas upp i den nationella förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor tillämpas dels på samtliga näringsidkare som använder detta villkor, och inte enbart på de näringsidkare som varit parter i förfarandet för att fastställa att villkoret är oskäligt och att uppta det i förteckningen, dels på samtliga villkor som i allt väsentligt är identiska med detta villkor, utan att nödvändigtvis ha en identisk lydelse. Den hänskjutande domstolen tvivlar emellertid på huruvida en sådan tolkning av unionsrätten är tillämplig på förfaranden där en av parterna är en konsument som har ingått ett avtal med den berörda näringsidkaren och inte endast på administrativa förfaranden som syftar till att vidta sanktioner mot näringsidkare som använder sådana villkor som är upptagna i den nationella förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor, såsom var fallet i det målet.
- 25 Den hänskjutande domstolen har emellertid påpekat att *Sąd Najwyższy* (Högsta domstolen, Polen) den 20 november 2015 meddelade resolution III CZP 175/15, enligt vilken registrering i den nationella förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor inte får några verkningar i förhållande till andra näringsidkare än de som berörs av förfarandet för registrering i nämnda förteckning, i syfte att iaktta dessa andra näringsidkares rätt att yttra sig.
- 26 Mot denna bakgrund beslutade *Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieście w Warszawie* (Distriktsdomstolen för centrala Warszawa) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:
- "1) Ska artiklarna 6.1 och 7.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäligen villkor i konsumentavtal samt rättssäkerhets-, rättskrafts-, effektivitets- och proportionalitetsprinciperna tolkas så, att de utgör hinder för nationell lagstiftning enligt vilken en nationell domstol inte ex officio får pröva huruvida villkor i ett avtal är oskäligen och fastställa rättsverkningarna av detta i en situation där den utövar tillsyn över ett verkställighetsförfarande som genomförs av en förrättningsman med stöd av ett betalningsföreläggande som vunnit laga kraft, har förklarats vara verkställbart och har utfärdats i ett förfarande i vilket det inte sker någon bevisupptagning?"

- 2) Ska artiklarna 3.1, 6.1, 7.1, 7.2 och 8 i rådets direktiv 93/93/EEG av den 5 april 1993 om oskäligen villkor i konsumentavtal, artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, rättssäkerhets-, effektivitets- och proportionalitetsprinciperna samt rätten att yttra sig vid en domstol, tolkas så, att de utgör hinder för en tolkning i rättspraxis av nationell lagstiftning enligt vilken registrering av ett villkor i förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor leder till att detta villkor anses oskäligt i samtliga förfaranden som rör en konsument, inbegripet
- när det avser en annan näringsidkare än den mot vilket ett förfarande om upptagande av ett oskäligt villkor i förteckningen över oskäligen villkor har inletts,
 - när ordalydelsen i språkligt hänseende inte är identisk, men innebörden och verkningar gentemot konsumenten är de samma?”

Förfarandet vid domstolen

- 27 I sin begäran om förhandsavgörande har den hänskjutande domstolen ansökt om att det mål om förhandsavgörande som avgörs genom förevarande dom ska handläggas skyndsamt enligt det förfarande som föreskrivs i artikel 105.1 i domstolens rättegångsregler. Till stöd för sin ansökan om skyndsamt handläggning har den hänskjutande domstolen gjort gällande att den förrättningsman som ansvarade för det verkställighetsförfarande som är aktuellt i det nationella målet hade utmätt den fastighet som är föremål för detta förfarande och att en försäljning genom exekutiv auktion av fastigheten skulle ske efter det att borgenärerna hade framställt sina anspråk. Denna exekutiva auktion kunde leda dels till att TL fräntas äganderätten till fastigheten, dels till att belopp orättmätigt utbetalas till borgenärerna. Även om TL i förekommande fall senare kan göra gällande sina rättigheter genom en skadeståndstalan, skulle detta inte garantera TL ett fullständigt skydd för sina rättigheter.
- 28 I artikel 105.1 i rättegångsreglerna föreskrivs att domstolens ordförande, på ansökan av den hänskjutande domstolen eller i undantagsfall på eget initiativ, efter att ha hört referenten och generaladvokaten, får besluta att ett mål om förhandsavgörande ska handläggas skyndsamt när målet är av sådan beskaffenhet att det måste avgöras utan dröjsmål.
- 29 Det ska erinras om att en sådan skyndsamt handläggning av ett mål utgör ett processrättsligt instrument som är avsett att hantera högst trängande fall (dom av den 21 december 2021, *Randstad Italia*, C-497/20, EU:C:2021:1037, punkt 37 och där angiven rättspraxis).
- 30 I förevarande fall beslutade EU-domstolens ordförande den 15 september 2022, efter att ha hört referenten och generaladvokaten, att inte bifalla den ansökan som avses i punkt 27 ovan.
- 31 Den omständigheten att förfarandet i det nationella målet avser ett verkställighetsförfarande som kräver ett snabbt avgörande är nämligen inte i sig tillräcklig för att förfarandet för skyndsamt handläggning ska tillämpas (se, för ett liknande resonemang, beslut av domstolens ordförande av den 5 oktober 2018, *Addiko Bank*, C-407/18, EU:C:2018:825, punkt 12).
- 32 Det är visserligen riktigt att domstolens ordförande, i ett mål där klagandena i det nationella förfarandet hade framställt en invändning mot en utmätning av deras fasta egendom, beaktade den omständigheten att en fortsatt utmätning, med hänsyn till egenskaperna av det nationella civilrättsliga förfarandet, utsatte dem för risken att förlora sin huvudsakliga bostad. Domstolens

ordförande biföll således ansökan om skyndsam handläggning och framhöll att det skydd som medgavs enligt den nationella lagstiftningen i en sådan situation endast bestod av ekonomisk ersättning utan någon möjlighet att återställa den tidigare situationen när gäldenären var ägare till sin bostad (se, för ett liknande resonemang, beslut av domstolens ordförande av den 5 oktober 2018, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2018:825, punkt 13).

- 33 I förevarande fall framgår det emellertid varken av ansökan om skyndsam handläggning eller av begäran om förhandsavgörande att TL redan nu löper en överhängande risk att förlora sin huvudsakliga bostad under verkställighetsförfarande i det nationella målet. Den hänskjutande domstolen har nämligen inte uppgett för EU-domstolen att den fastighet som är aktuell i det nationella målet är TL:s huvudsakliga bostad. TL tycks för övrigt ha bott på en annan adress än den som anges för fastigheten (se, för ett liknande resonemang, beslut av domstolens ordförande av den 5 oktober 2018, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2018:825, punkt 14).

EU-domstolens behörighet och frågan huruvida begäran om förhandsavgörande kan tas upp till prövning

- 34 Getin Noble Bank har för det första gjort gällande att domstolen inte är behörig att pröva begäran om förhandsavgörande, eftersom tolkningsfrågorna avser ett sådant nationellt verkställighetsförfarande som inte omfattas av unionsrätten.
- 35 I artikel 19.3 b FEU och artikel 267 första stycket FEUF föreskrivs att EU-domstolen är behörig att meddela förhandsavgöranden om tolkningen av unionsrätten och om giltigheten av rättsakter som antagits av unionens institutioner.
- 36 Det framgår emellertid av själva lydelsen av de tolkningsfrågor som den hänskjutande domstolen har ställt att dessa frågor, i motsats till vad Getin Noble Bank har gjort gällande, avser tolkningen av direktiv 93/13 och stadgan samt av allmänna unionsrättsliga principer, och inte tolkningen av bestämmelser i polsk rätt. Domstolen kan således ta upp förevarande begäran om förhandsavgörande till sakprövning.
- 37 Getin Noble Bank har för det andra gjort gällande att begäran om förhandsavgörande under alla omständigheter inte kan tas upp till sakprövning.
- 38 Enligt Getin Noble Bank skulle den hänskjutande domstolen nämligen sakna behörighet att avgöra en tvist mellan parterna genom ett beslut som utgör en ”dom” i den mening som avses i artikel 267 FEUF och ska betraktas som ett ”administrativt organ” när det ingriper inom ramen för prövningen av ett verkställighetsförfarande. För det andra är tolkningsfrågorna otydliga, alltför allmänna och hypotetiska. I den första frågan preciseras varken vilken säkerhetsåtgärd den avser eller hur EU-domstolens eventuella svar ska tillämpas. Parterna i förfarandet skulle även sakna rättslig grund för att erhålla ett avgörande i sak. Genom den andra frågan beaktas inte den omständigheten att den hänskjutande domstolen– trots att konsumentens uppfattning om huruvida de avtalsvillkor som den hänskjutande domstolen anser vara oskäligen ska upprätthållas måste klargöras– inte är behörig att pröva konsumentens vilja i detta avseende. Konsumenten har för övrigt förblivit passiv i förevarande fall.
- 39 Getin Noble Bank har således bestritt att den hänskjutande domstolen enligt polsk rätt är behörig att ex officio pröva huruvida de villkor som förekommer i de nationella kreditavtalen eventuellt är oskäligen. Eftersom ett sådant resonemang hänför sig till prövningen i sak kan det inte under några

omständigheter påverka frågan huruvida begäran om förhandsavgörande kan tas upp till sakprövning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 mars 2021, An tAire Talmhaíochta Bia agus Mara m.fl., C-64/20, EU:C:2021:207, punkt 27 och där angiven rättspraxis).

- 40 Mot bakgrund av ovan anförda överväganden är domstolen behörig att pröva begäran om förhandsavgörande och den kan således tas upp till sakprövning.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 41 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 6.1 och artikel 7.1 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att de utgör hinder för nationell lagstiftning enligt vilken en nationell domstol inte ex officio får pröva huruvida villkoren i ett konsumentavtal eventuellt är oskäligen och fastställa verkningarna därav när den prövar ett verkställighetsförfarande som grundar sig på ett lagakraftvunnet beslut om betalningsföreläggande.
- 42 Det ska inledningsvis erinras om att, såsom framgår av domstolens praxis, den ojämlika situationen mellan konsumenter och näringsidkare endast kan uppvägas av ett faktiskt ingripande från någon annan än de avtalslutande parterna. Den nationella domstolen har därför en skyldighet att, så snart den har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga i detta hänseende, ex officio bedöma huruvida ett avtalsvillkor som omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 93/13 är oskäligt (dom av den 22 september 2022, Vicente (Förfarande rörande advokatarvode), C-35/21, EU:C:2022:720, punkt 52).
- 43 Domstolen har visserligen redan, i flera avseenden och med beaktande av de krav som uppställs i artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13, angett på vilket sätt den nationella domstolen ska säkerställa skyddet av de rättigheter som konsumenterna tillerkänns genom detta direktiv. I unionsrätten harmoniseras emellertid i princip inte förfarandena för bedömning av avtalsvillkor som påstås vara oskäligen. Sådana förfaranden omfattas således av medlemsstaternas interna rättsordningar. Så är fallet i målet vid den nationella domstolen när det gäller de processrättsliga bestämmelser i polsk rätt som reglerar förfarandet för betalning av advokatarvoden som, i avsaknad av harmonisering, omfattas av denna medlemsstats rättsordning (se, analogt, dom av den 22 september 2022, Vicente (Förfarande rörande advokatarvode), C-335/21, EU:C:2022:720, punkt 53).
- 44 Enligt principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 FEU får de processuella regler som gäller för talan som syftar till att säkerställa skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten emellertid inte vara mindre förmånliga än de som avser liknande talan som grundas på nationell rätt (likvärdighetsprincipen) och medföra att det i praktiken blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som följer av unionens rättsordning (effektivitetsprincipen) (dom av den 22 september 2022, Vicente (Förfarande rörande advokatarvode), C-335/21, EU:C:2022:720, punkt 54).
- 45 Vad gäller effektivitetsprincipen följer det av domstolens praxis att varje fall där frågan uppkommer huruvida en nationell processuell regel gör det omöjligt eller orimligt svårt att tillämpa unionsrätten måste bedömas med beaktande av regelns funktion i förfarandet som helhet – med beaktande av dess förlopp och särdrag – i förekommande fall med beaktande av de

principer som ligger till grund för det nationella domstolssystemet, såsom skyddet för rätten till försvar, rättssäkerhetsprincipen och principen om en ändamålsenlig handläggning. Domstolen har i detta avseende slagit fast att det inte, för att effektivitetsprincipen ska anses ha iakttagits, krävs att total passivitet hos den berörda konsumenten uppvägs fullt ut (dom av den 17 maj 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punkt 28).

- 46 Domstolen har dessutom preciserat att medlemsstaternas skyldighet att fastställa processuella regler som säkerställer skyddet av de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten, bland annat de rättigheter som följer av direktiv 93/13, inbegriper ett krav på ett effektivt domstolsskydd, vilket bekräftas i artikel 7.1 i direktivet och som även har stadfäst i artikel 47 i stadgan. Detta skydd måste gälla bland annat fastställandet av de processuella reglerna för väckande av en talan som grundar sig på sådana rättigheter (dom av den 17 maj 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punkt 29).
- 47 Domstolen har härvid slagit fast att i avsaknad av en effektiv kontroll av huruvida villkoren i det berörda avtalet eventuellt är oskäligen, kan iakttagandet av de rättigheter som följer av direktiv 93/13 inte säkerställas (dom av den 17 maj 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punkt 30).
- 48 Härav följer att de villkor som fastställs i nationell rätt, till vilka det hänvisas i artikel 6.1 i direktiv 93/13, inte får påverka innehållet i konsumentens rätt enligt denna bestämmelse att inte vara bunden av ett villkor som anses oskäligt (dom av den 17 maj 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punkt 31).
- 49 Den hänskjutande domstolen har angett att polska domstolar utfärdar sådana betalningsförelägganden, som de i det nationella målet aktuella, efter det att den berörda borgenären har ansökt om det inom ramen för ett förfarande med elektroniskt betalningsföreläggande, utan att dessa domstolar har någon rättslig eller teknisk möjlighet att ta del av de avtal som ligger till grund för dessa förelägganden och följaktligen ex officio pröva huruvida dessa avtal innehåller oskäligen villkor. För det fall betalningsföreläggandena inte bestrids av gäldenären inom två veckor från delgivningen ska de anses verkställbara och ha rättskraft, vilket innebär att den domstol under vars överinseende den berörda förrättningsmannen genomför verkställighetsförfarandet inte är behörig att göra denna prövning ex officio.
- 50 Ett effektivt skydd av de rättigheter som följer av direktiv 93/13 kan emellertid endast säkerställas om det nationella processrättsliga systemet tillåter en prövning ex officio av huruvida villkoren i det berörda avtalet eventuellt är oskäligen, antingen i samband med förfarandet för utfärdande av betalningsföreläggande eller i samband med förfarandet för verkställighet av betalningsföreläggandet (dom av den 17 maj 2022, Impuls Leasing Romania, C-725/19, EU:C:2022:396, punkt 49).
- 51 Domstolen har slagit fast att om det inte föreskrivs någon domstolsprövning ex officio av om villkoren i det berörda avtalet eventuellt är oskäligen i samband med verkställigheten av betalningsföreläggandet, ska den nationella lagstiftningen anses undergräva det effektiva skydd som är syftet med direktiv 93/13, om det inte i denna lagstiftning föreskrivs att en sådan prövning ska ske i samband med utfärdandet av betalningsföreläggandet eller – när en sådan prövning föreskrivs enbart i samband med bestridande av ett betalningsföreläggande – om det föreligger en icke försumbar risk för att den berörda konsumenten inte inkommer med det nödvändiga bestridandet, antingen för att den frist som gäller för detta är särskilt kort, för att

konsumenten avskräcks från att försvara sig med tanke på de kostnader som en talan vid domstol innebär i förhållande till beloppet av den bestridda skulden eller för att det i nationell lagstiftning inte föreskrivs att konsumenten måste ges all nödvändig information för att denne ska förstå omfattningen av sina rättigheter (dom av den 17 maj 2022, Impuls Leasing Romania, C-725/19, EU:C:2022:396, punkt 50).

- 52 Härav följer att den polska lagstiftningen om utfärdande av ett betalningsföreläggande och verkställighetsförfarandet inte är förenlig med effektivitetsprincipen om det i denna lagstiftning inte föreskrivs att någon domstolsprövning ska ske ex officio av huruvida villkoren i det ifrågavarande avtalet eventuellt är oskäligen.
- 53 Om en sådan prövning endast föreskrivs i polsk lagstiftning när den berörda konsumenten bestrider ett betalningsföreläggande, ankommer det på den hänskjutande domstolen att bedöma huruvida det föreligger en icke försumbar risk för att den berörda konsumenten inte inkommer med det nödvändiga bestridandet, antingen för att den frist som gäller för detta är särskilt kort eller på grund av de kostnader som en talan vid domstol innebär i förhållande till beloppet av den bestridda skulden, eller för att det i nationell lagstiftning inte föreskrivs att konsumenten måste ges all nödvändig information för att denne ska förstå omfattningen av sina rättigheter.
- 54 Vad gäller den frist på två veckor för att bestrida betalningsföreläggandet, vilken föreskrivs i den ifrågavarande nationella lagstiftningen, har domstolen slagit fast att denna frist medför en sådan risk som anges i föregående punkt i förevarande dom (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 6 november 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București och Secapital, C-75/19, EU:C:2019:950, punkterna 31 och 33).
- 55 Även om en part inte var skyldig att motivera sitt bestridande av betalningsföreläggandet enligt polsk rätt, såsom Getin Noble Bank har gjort gällande, framstår denna frist på två veckor ändå som alltför kort för att den berörda konsumenten ska kunna bedöma de rättsliga följderna av sitt beslut att bestrida eller inte bestrida betalningsföreläggandet.
- 56 För det fall den hänskjutande domstolen skulle finna att det finns en icke försumbar risk för att ett bestridande av de betalningsförelägganden som är aktuella i det nationella målet inte kommer att framställas på grund av de omständigheter som anges ovan i punkt 53, ska det, vad avser den omständigheten att dessa förelägganden har rättskraft, erinras om att det, för att säkerställa såväl en stabil rättsordning och stabila rättsförhållanden som en god rättskipning, är viktigt att domstolsavgöranden som har vunnit laga kraft efter det att tillgängliga rättsmedel har uttömts eller fristerna för dessa har löpt ut inte längre kan angripas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 maj 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punkt 32).
- 57 Konsumentskyddet är för övrigt inte absolut. I unionsrätten föreskrivs inte någon skyldighet för nationella domstolar att underlåta att tillämpa nationella processregler som leder till att avgöranden vinner rättskraft, även om ett sådant underlåtande skulle kunna bringa ett åsidosättande, av vilket slag det än är, av en bestämmelse i direktiv 93/13 att upphöra. Detta ska emellertid ske under iakttagande av likvärdighetsprincipen och effektivitetsprincipen, i enlighet med den rättspraxis som anges i punkt 44 ovan (dom av den 17 maj 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, punkt 33).
- 58 I en situation där en prövning ex officio av huruvida avtalsvillkoren eventuellt är oskäligen ska anses ha ägt rum och avgörandet av denna ha vunnit laga kraft, dock utan att detta avgörande har motiverats, har domstolen slagit fast att kravet på ett effektivt domstolskydd innebär att den

verkställande domstolen ska kunna pröva, även om det sker för första gången, huruvida avtalsvillkor – på grundval av vilka ett betalningsföreläggande utfärdats av en domstol på begäran av en borgenär, vilket inte bestritts av gäldenären – är oskäligen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 maj 2022, SPV Project 1503 m.fl., C-693/19 och C-831/19, EU:C:2022:395, punkterna 65 och 66).

- 59 Detta gäller i än högre grad när någon prövning ex officio av huruvida avtalsvillkoren i det ifrågavarande avtalet eventuellt är oskäligen inte kan anses ha ägt rum, vilket tycks vara fallet i förevarande mål.
- 60 Den omständigheten att TL var passiv under förfarandena vid de polska domstolarna befriar inte den hänskjutande domstolen från dess skyldighet att göra denna prövning ex officio om den konstaterar att TL inte har bestritt de i det nationella målet aktuella betalningsförelägganden på grund av sådana omständigheter som anges i punkt 53 ovan. Detta var nämligen det enda rättsmedel som TL förfogade över för att bestrida oskäligheten av de ifrågavarande avtalsvillkoren i det nationella målet.
- 61 Mot bakgrund av samtliga ovanstående överväganden ska den första frågan besvaras enligt följande. Artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att de utgör hinder för nationell lagstiftning enligt vilken en nationell domstol inte ex officio får pröva huruvida villkoren i ett konsumentavtal eventuellt är oskäligen och fastställa verkningarna därav när den prövar ett verkställighetsförfarande som grundar sig på ett lagakraftvunnet beslut om betalningsföreläggande
- om det i denna lagstiftning inte föreskrivs att någon sådan prövning ska göras i samband med utfärdandet av betalningsföreläggandet, eller
 - när det föreskrivs att en sådan prövning ska göras först i samband med bestridandet av det ifrågavarande betalningsföreläggandet, om det finns en icke försumbar risk för att konsumenten inte bestrider betalningsföreläggandet, antingen på grund av den särskilt korta frist som föreskrivs för detta ändamål, med hänsyn till de kostnader som en talan vid domstol skulle medföra i förhållande till den bestridda skulden, eller på grund av att det i den nationella lagstiftningen inte föreskrivs någon skyldighet att ge konsumenten all information som är nödvändig för att denne ska kunna fastställa omfattningen av sina rättigheter.

Den andra frågan

- 62 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artiklarna 3.1, 6.1, 7.1, 7.2 och 8 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att de utgör hinder för nationell rättspraxis enligt vilken registreringen av ett avtalsvillkor i den nationella förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor medför att detta villkor ska anses vara oskäligen i alla förfaranden som involverar en konsument, inbegripet gentemot en annan näringsidkare än den mot vilken förfarandet för registrering av nämnda villkor i den nationella förteckningen hade inletts och när det ifrågavarande villkoret inte har samma lydelse som det villkor som registrerats, men har samma räckvidd och verkningar för den berörda konsumenten.
- 63 Enligt domstolens fasta praxis grundar sig det skyddssystem som införts genom direktiv 93/13 på tanken att konsumenten har en underlägsen ställning i förhållande till näringsidkaren i fråga om såväl förhandlingsförmåga som informationsnivå (dom av den 21 september 2023, mBank (Polsk förteckning över rättsstridiga avtalsvillkor), C-139/22, EU:C:2023:692, punkt 34).

- 64 Enligt artikel 3.1 i direktivet ska ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling följaktligen anses vara oskäligt om det, i strid med kravet på god sed, medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten, och enligt artikel 6.1 i direktivet är ett sådant oskäligt villkor inte bindande för konsumenten. Syftet med den sistnämnda bestämmelsen är att ersätta den formella jämvikt mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet med en verklig jämvikt så att parterna blir jämbördiga (dom av den 21 september 2023, mBank (Polsk förteckning över rättsstridiga avtalsvillkor), C-139/22, EU:C:2023:692, punkt 35 och där angiven rättspraxis).
- 65 Enligt artikel 7.1 i direktivet jämförd med dess tjugofjärde skäl krävs vidare, med hänsyn till arten och betydelsen av allmänintresset av att skydda konsumenter, som befinner sig i ett sådant underläge, att medlemsstaterna föreskriver lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter (dom av den 21 september 2023, mBank (Polsk förteckning över rättsstridiga avtalsvillkor), C-139/22, EU:C:2023:692, punkt 36).
- 66 Såsom framgår av artikel 7.2 i direktiv 93/13 ska ovannämnda medel bland annat göra att personer eller organisationer som har ett berättigat intresse av att skydda konsumenter kan väcka talan vid domstol för att få fastställt om avtalsvillkor som utformats för allmänt bruk är oskäliga och, i förekommande fall, utverka ett förbud mot användning av dessa villkor (dom av den 21 september 2023, mBank (Polsk förteckning över rättsstridiga avtalsvillkor), C-139/22, EU:C:2023:692, punkt 37).
- 67 Eftersom målet vid den nationella domstolen emellertid inte avser sådana personer och organisationer, saknas anledning att besvara den andra frågan med hänsyn till artikel 7.2 i direktiv 93/13.
- 68 Slutligen ska det framhållas att enligt tolfte skälet i direktiv 93/13 innebär direktivet endast en partiell harmonisering på miniminivå av nationell lagstiftning om oskäliga villkor, vilket ger medlemsstaterna möjlighet att, med iakttagande av EUF-fördraget, ge konsumenterna ett bättre skydd genom strängare nationella bestämmelser än de som återfinns i detta direktiv. Det följer vidare av artikel 8 i direktivet att medlemsstaterna, för att säkerställa en högre skyddsnivå för konsumenten inom det område som omfattas av direktivet, får anta eller behålla strängare bestämmelser som är förenliga med fördraget (dom av den 21 september 2023, mBank (Polsk förteckning över rättsstridiga avtalsvillkor), C-139/22, EU:C:2023:692, punkt 39 och där angiven rättspraxis).
- 69 När det gäller den nationella förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor har EU-domstolen slagit fast att tillämpningen av ett system med en sådan förteckning, som innebär att det upprättas en lista över avtalsvillkor som ska anses oskäliga, är ett exempel på sådana strängare bestämmelser som medlemsstaterna får anta eller behålla enligt artikel 8 i direktiv 93/13 och att denna förteckning i princip tillgodoser intresset av att skydda konsumenterna (dom av den 21 september 2023, mBank (Polsk förteckning över rättsstridiga avtalsvillkor), C-139/22, EU:C:2023:692, punkt 40 och där angiven rättspraxis).
- 70 Eftersom det enligt direktiv 93/13 inte krävs att en sådan förteckning upprättas, omfattas valet av de medel som används för att uppnå de särskilda målen med denna förteckning, och således fastställandet av rättsverkningarna av att avtalsvillkor förklarats vara oskäliga registreras i förteckningen, av medlemsstaternas behörighet.

- 71 Under förutsättning att den nationella förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor förvaltas på ett öppet sätt för att tillvarata såväl konsumenternas som näringsidkarnas intressen och hålls uppdaterad i enlighet med rättssäkerhetsprincipen är det förenligt med unionsrätten att inrätta en sådan förteckning (dom av den 21 september 2023, mBank (Polsk förteckning över rättsstridiga avtalsvillkor), C-139/22, EU:C:2023:692, punkt 43 och där angiven rättspraxis).
- 72 Tillämpningen av systemet med förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor utgår från en möjlighet för den behöriga nationella domstolen att pröva om det omtvistade avtalsvillkoret motsvaras av ett allmänt avtalsvillkor som befunnits vara rättsstridigt och som förekommer i förteckningen, då näringsidkaren har möjlighet att vid en nationell domstol bestrida att det föreligger en sådan motsvarighet för att få det fastställt huruvida det omtvistade avtalsvillkoret i materiellt hänseende, och bland annat med hänsyn till dess verkningar, är identiskt med ett avtalsvillkor som upptagits i förteckningen med beaktande av samtliga relevanta omständigheter i varje enskilt fall (dom av den 21 september 2023, mBank (Polsk förteckning över rättsstridiga avtalsvillkor), C-139/22, EU:C:2023:692, punkt 44 och där angiven rättspraxis). Ett sådant nationellt system innebär således inte att en näringsidkares rätt till försvar åsidosätts (se, analogt, dom av den 21 december 2016, Biuro podróży "Partner", C-119/15, EU:C:2016:987, punkt 43).
- 73 Enligt artikel 8 i direktiv 93/13 förblir medlemsstaterna visserligen fria att, i sin nationella rätt, föreskriva en mer omfattande prövning ex officio än den som dess domstolar måste göra enligt detta direktiv, inbegripet förenklade förfaranden för bedömningen av huruvida ett avtalsvillkor är oskäligt, såsom det förfarande som är aktuellt i det nationella målet. Den nationella domstolen förblir emellertid som huvudregel skyldig att underrätta parterna om denna prövning och bereda dem tillfälle att i ett kontradiktoriskt förfarande yttra sig däröver i enlighet med de nationella processuella bestämmelserna (dom av den 21 september 2023, mBank (Polsk förteckning över rättsstridiga avtalsvillkor), C-139/22, EU:C:2023:692, punkt 45).
- 74 Den hänskjutande domstolen har påpekat att polsk rätt kan tolkas så, att registrering av ett villkor i den nationella förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor medför att detta villkor ska anses vara oskäligt i alla förfaranden som involverar en konsument, även gentemot en annan näringsidkare än den mot vilken förfarandet för registrering av nämnda villkor i den nationella förteckningen hade inletts och när det aktuella villkoret inte har samma lydelse som det villkor som registrerats, men har samma räckvidd och verkningar för den berörda konsumenten.
- 75 Genom att konstatera att ett omtvistat avtalsvillkor är oskäligt på grundval av en jämförelse av innehållet i det villkoret med innehållet i ett villkor som finns upptaget i den nationella förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor kan snabbt bidra till att oskäligen villkor som används i ett stort antal avtal upphör att få verkningar i förhållande till de konsumenterna som är parter i dessa avtal (dom av den 21 september 2023, mBank (Polsk förteckning över rättsstridiga avtalsvillkor), C-139/22, EU:C:2023:692, punkt 41).
- 76 I ett mål rörande ett administrativt förfarande som inletts mot en näringsidkare slog domstolen fast att artiklarna 6.1 och 7 i direktiv 93/13, jämförda med artiklarna 1 och 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/22/EG av den 23 april 2009 om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen (EUT L 110, 2009, s. 30) och artikel 47 i stadgan ska tolkas så, att de inte utgör hinder för att tillämpningen av allmänna avtalsvillkor, med innehåll som motsvarar sådana villkor som genom ett lagkraftvunnet domstolsavgörande har förklarats vara rättsstridiga och som har registrerats i en nationell förteckning över avtalsvillkor som förklarats vara rättsstridiga, anses utgöra ett otillåtet agerande

av en näringsidkare som inte varit part i det förfarande som ledde till att dessa villkor upptogs i nämnda förteckning (se dom av den 21 december 2016, Biuro podróży "Partner", C-119/15, EU:C:2016:987, punkt 47).

- 77 Detta gäller i än högre grad när det är fråga om en tvist mellan näringsidkare och en konsument, vilket är fallet i det nationella målet, inom ramen för vilken ett eventuellt oskäligt avtalsvillkor ska uppfyllas.
- 78 Mot bakgrund av samtliga ovanstående överväganden ska den andra frågan besvaras enligt följande. Artiklarna 3.1, 6.1, 7.1, 7.2 och 8 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att de inte utgör hinder för nationell rättspraxis enligt vilken registreringen av ett avtalsvillkor i den nationella förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor medför att dessa villkor ska anses vara oskäligt i alla förfaranden som involverar en konsument, inbegripet gentemot en annan näringsidkare än den mot vilken förfarandet för registrering av nämnda villkor i den nationella förteckningen hade inletts och när det ifrågavarande villkoret inte har samma lydelse som det villkor som registrerats, men har samma räckvidd och verkningar för den berörda konsumenten.

Rättegångskostnader

- 79 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (nionde avdelningen) följande:

1) Artiklarna 6.1 och 7.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal

ska tolkas så, att

de utgör hinder för nationell lagstiftning enligt vilken en nationell domstol inte ex officio får pröva huruvida villkoren i ett konsumentavtal eventuellt är oskäliga och fastställa verkningarna därav när den prövar ett verkställighetsförfarande som grundar sig på ett lagakraftvunnet beslut om betalningsföreläggande med rättskraft

- om det i denna lagstiftning inte föreskrivs att någon sådan prövning ska göras i samband med utfärdandet av betalningsföreläggandet, eller
- när det föreskrivs att en sådan prövning ska göras först i samband med bestridandet av det ifrågavarande betalningsföreläggandet, om det finns en icke försumbar risk för att konsumenten inte bestrider betalningsföreläggandet, antingen på grund av den särskilt korta frist som föreskrivs för detta ändamål, med hänsyn till de kostnader som en talan vid domstol skulle medföra i förhållande till den bestridda skulden, eller på grund av att det i den nationella lagstiftningen inte föreskrivs någon skyldighet att ge konsumenten all information som är nödvändig för att denne ska kunna fastställa omfattningen av sina rättigheter.

2) Artiklarna 3.1, 6.1, 7.1, 7.2 och 8 i direktiv 93/13

ska tolkas så, att

de inte utgör hinder för nationell rättspraxis enligt vilken registreringen av ett avtalsvillkor i den nationella förteckningen över rättsstridiga avtalsvillkor medför att detta villkor ska anses vara oskäligt i alla förfaranden som involverar en konsument, inbegripet gentemot en annan näringsidkare än den mot vilken förfarandet för registrering av nämnda villkor i den nationella förteckningen hade inletts och när det ifrågavarande villkoret inte har samma lydelse som det villkor som registrerats, men har samma räckvidd och verkningar för den berörda konsumenten.

Underskrifter